

Universiteit
Leiden
The Netherlands

'Stark mad after negroes' het ontstaan van slavernij in Noord-Amerika

Pargas, D.A.

Citation

Pargas, D. A. (2021). 'Stark mad after negroes': het ontstaan van slavernij in Noord-Amerika. *Leidschrift. Historisch Tijdschrift*, 36(2), 17-31.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3217366>

Version: Publisher's Version

License: [Licensed under Article 25fa Copyright Act/Law \(Amendment Taverne\)](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3217366>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

‘Stark Mad after Negroes’: Het ontstaan van slavernij in Noord-Amerika

Damian Alan Pargas

Op 24 juli 1769 gingen medewerkers van de firma van David & John Deas de straat op om strooibiljetten uit te delen aan inwoners van de havenstad Charleston, in de Britse kolonie South Carolina. De tekst van de biljetten luidde: ‘TO BE SOLD, on Thursday the third day of August next: a cargo of ninety-four prime, healthy NEGROES, consisting of 39 men, fifteen boys, 24 women, and 16 girls. Just arrived...from Sierra Leone.’¹ Opvallend is dat de inwoners van Charleston hier niet van opkeken. Er werden geen vragen gesteld, geen protesten georganiseerd, geen kritische opiniestukken in de plaatselijke krant gepubliceerd, geen rechtszaken aangespannen. De verkoop van bijna honderd pas geïmporteerde West-Afrikaanse slaven in een zuidelijke kolonie van het Noord-Amerikaanse vasteland was halverwege de achttiende eeuw een volstrekt normale gebeurtenis.

Honderdvijftig jaar eerder was het wellicht een ander verhaal geweest. De omarming en normalisering van slavernij in de Britse koloniën van Noord-Amerika, was een ontwikkeling die vele decennia besloeg. Toen aan het begin van de zeventiende eeuw de eerste permanente *settler colonies* gesticht werden, was het nog lang niet vanzelfsprekend dat Afrikaanse slavernij zich daar überhaupt zou ontwikkelen, laat staan dat het in een deel van die koloniën echt verankerd zou geraken. Maar in de loop van die eeuw ontwikkelde zich een van de meest diepgewortelde instituten van raciale slavernij uit de moderne geschiedenis. Tegen de eerste helft van de achttiende eeuw waren vooral zuidelijke kolonisten (in de koloniën Virginia, Maryland, de Carolinas en uiteindelijk Georgia) ‘stark Mad after Negroes’ geworden, zoals één prominente kolonist uit Savannah het omschreef. Deze obsessie zorgde ervoor dat slavernij en slavenbezit binnen korte tijd de hoekstenen van de zuidelijke economische en sociale orde werden.²

De ontwikkeling van de Amerikaanse slavernij is een van de meest paradoxale hoofdstukken uit de Atlantische geschiedenis. De overgrote

¹ ‘Advertisement for Sale of Newly Arrived Africans, Charleston, July 24, 1769’. <http://slaveryimages.org/s/slaveryimages/item/1971>, geraadpleegd 11 januari 2021.

² John Dobell, zoals geciteerd in B. Wood, *Slavery in Colonial Georgia, 1730-1775* (Athens, GA 2007), 75; P.H. Wood, *Black Majority: Negroes in Colonial South Carolina from 1670 through the Stono Rebellion* (New York 1996) 132.

meerderheid van de menselijke samenlevingen heeft slavernij gekend en in al die samenlevingen vormde slavernij de meest extreme vorm van onvrijheid. Deze onvrijheid werd gekenmerkt door een gewelddadige vervreemding van de 'legitieme' samenleving. Slaven stonden niet onderaan de samenleving maar er geheel buiten. Zo ook in Amerika. Tot slaaf gemaakte Afrikanen en hun nakomelingen golden als kapitaal bezit. Ze konden verhandeld worden; hadden dezelfde juridische status als dieren; hun familiebanden werden ontkend; zelfs hun recht op het leven werd niet erkend. Bijzonder aan het Amerikaanse geval is echter niet alleen de enorme schaal van slavernij maar dat dit systeem zich onder een bevolking ontwikkelde die grotendeels uit mensen bestond die naar de koloniën geëmigreerd waren omdat ze 'vrij' wilden zijn, en in een periode waarin de slavernij in Europa zo goed als verdwenen was. Eveneens bijzonder is dat kolonisten dit systeem in raciale termen probeerden te rechtvaardigen, door te beweren dat Afrikanen en hun nakomelingen uitermate geschikt waren voor slavernij en dat alleen zij—de Europeanen en nakomelingen van Europeanen—de vrijheid verdienden.³

Waarom is er in koloniaal Noord-Amerika een systeem van raciale slavernij ontstaan? Over deze vraag bestaat allang veel verwarring. In de populaire cultuur heerst er een mythe dat Europese kolonisten Afrikaanse slavernij ontwikkelden omdat zij racistisch waren. Ze plunderden West-Afrikaanse samenlevingen, ontvoerden mannen, vrouwen en kinderen die zij toch als barbaars beschouwden en dwongen dezen om op de plantages in de Nieuwe Wereld te werken. Historici weten dat dit beeld niet klopt en dat de werkelijkheid veel ingewikkelder was. Ze zijn het erover eens dat verklaringen voor het ontstaan van Afrikaanse slavernij in de Britse koloniën van Noord-Amerika gezocht moeten worden in specifieke economische en culturele factoren. Maar de mate waarin bepaalde economische dan wel culturele factoren een rol speelden blijft betwist.⁴ Dit artikel gaat dieper in op het ontstaan van Afrikaanse slavernij in Noord-Amerika. In het bijzonder geeft het antwoord op drie specifieke deelvragen: Waarom slavernij? Waarom

³ P. Kolchin, *American Slavery, 1619-1877* (New York 2003) 3-27; I. Berlin, *Generations of Captivity: A History of African-American Slaves* (Cambridge, MA 2003), 51-96; A. Parent, *Foul Means: The Formation of a Slave Society in Virginia, 1660-1740* (Chapel Hill 2003) 55-79, 105-134; E. Morgan, *American Slavery, American Freedom: The Ordeal of Colonial Virginia* (New York 1975) 293-215.

⁴ I. Berlin, 'American Slavery in History and Memory and the Search for Social Justice', *Journal of American History* 90 (2004) 1251-68.

Afrikanen als de slaven? En welke rol speelde ras in de ontwikkeling van Noord-Amerikaanse slavernij?

De economische voorwaarden voor slavernij

Waarom slavernij? Historici hebben de neiging om het ontstaan van slavensamenlevingen, vooral in de vroegmoderne periode, vanuit een economisch perspectief te verklaren. Daar is ook een goede reden voor: de vroegmoderne slavernij was als arbeidssysteem onlosmakelijk verbonden aan de opkomst van het kapitalisme. In tegenstelling tot de meeste andere vormen van slavernij uit de wereldgeschiedenis, waarbij slavenbezit hoofdzakelijk als statussymbool diende of als een vernedering voor vijanden (vooral krijgsgevangenen), draaide de vroegmoderne slavernij om één doel: de maximalisering van winst. De meeste historici van de Atlantische slavernij hangen een aangepaste versie van de zogenaamde ‘Nieboer-Domar hypothese’ aan. Deze verklaring, geformuleerd in de eerste helft van de twintigste eeuw, luidt dat pre-industriële samenlevingen naar grootschalig gebruik van slavenarbeid in plaats van vrije arbeid neigden als er sprake was van een beperkt aantal grootgrondbezitters met een overschot aan vruchtbaar land maar te weinig arbeid om dat land te bewerken. Met andere woorden, slavernij ontstaat wanneer een machtige groep landeigenaren geconfronteerd wordt met: a) zeer aantrekkelijke economische groeimogelijkheden; b) een arbeidstekort; en c) de aanwezigheid van mensen die gedwongen kunnen worden om het arbeidstekort op te vullen.⁵

Deze formule klopt grotendeels voor de Atlantische context, maar de term ‘arbeidstekort’ is enigszins misleidend. Er zijn twee mogelijke definities van een arbeidstekort. Ten eerste kan een arbeidstekort betekenen dat er letterlijk te weinig mensen zijn om een bepaald werk te verrichten. Ten tweede kan een arbeidstekort betekenen dat er te weinig mensen zijn die een bepaald werk willen verrichten en ze laten zich niet dwingen. Als men naar de meeste diepgewortelde slavensamenlevingen kijkt, waaronder de Britse koloniën van Noord-Amerika, dan is het duidelijk dat er sprake was van deze tweede versie van een arbeidstekort. Landeigenaren in de Britse koloniën

⁵ H. Klein, *The Atlantic Slave Trade* (New York 1999) 2-3; H.J. Nieboer, *Slavery as an Industrial System: Ethnological Researches* (Den Haag 1900) 295-315; E.D. Domar, ‘The Causes of Slavery and Serfdom: A Hypothesis’, *Journal of Economic History* 30 (1945) 18-32.

kenden wel alternatieven voor Afrikaanse slaven, alleen geen góede alternatieven. En om dat te kunnen begrijpen moeten historici niet alleen economische maar ook culturele factoren in acht nemen.

Belangrijk om te onthouden is dat slaven, in tegenstelling tot andere onvrije mensen in de wereldgeschiedenis, vrijwel altijd als de ultieme buitenstaanders werden beschouwd. Als zodanig konden ze maximaal uitgebuit worden en wel op manieren waarop dat niet kon met arbeiders die géén buitenstaanders waren. De geschiedenis leert dat het heel moeilijk is om een inheemse bevolking en/of leden van de eigen sociale groep tot slaaf te maken. Echte slaven waren ver van huis en behoorden niet tot de sociale groep van de meesters. De socioloog Orlando Patterson omschreef slavernij als een vorm van *social death*. Daarmee bedoelde hij niet dat slaven ineens ophielden zich als mensen te gedragen, maar dat ze vervreemd waren geraakt van hun oorspronkelijke gemeenschappen. Ze genoten geen bescherming, kenden geen traditionele rechten of privileges. Ze werden gevangengehouden en golden als verhandelbaar bezit. Ze hoefden niet als ‘mensen’ behandeld te worden omdat ze op papier geen mensen waren. Door middel van geweld en intimidatie konden ze gedwongen worden om te werken, om te verhuizen, om voor onbepaalde tijd in dienst van dezelfde meester te blijven. Ze konden buiten de wet om met de dood worden bedreigd (of zelfs gedood worden). Al die dingen konden niet zomaar met arbeiders die geen buitenstaanders waren. Het verband tussen slaaf en buitenstaander zijn, is essentieel om de ontwikkeling van slavernij te kunnen begrijpen.⁶

De ontwikkeling van onvrije arbeid in Noord-Amerika

Laten we de ‘Nieboer-Domar hypothese’ op de situatie in zeventiende-eeuws Noord-Amerika toepassen. Er waren in de koloniën zeer zeker aantrekkelijke economische groeimogelijkheden. Reeds in de eerste helft van de zeventiende eeuw was er sprake van een grote groep landeigenaren met een overschot aan vruchtbaar land en een almaar toenemende vraag naar arbeid. Dit was vooral het geval in de zuidelijke koloniën, waar tabak—en later rijst—verbouwd werd (Virginia, Maryland en de Carolinas). Landeigenaren hoopten met tabak en rijst veel geld te verdienen. Volgens traditionele economische verklaringen was er eenvoudigweg te weinig arbeidskracht om aan de vraag te voldoen.

⁶ O. Patterson, *Slavery and Social Death: A Comparative Study* (Cambridge, MA1982); Klein, *The Atlantic Slave Trade*, 1-3.

Een Atlantische handel in Afrikaanse slaven was al ruim een eeuw aan de gang—de Spanjaarden en Portugezen waren in de vijftiende eeuw al begonnen aan slavenhandel in West-Afrika, later door de Nederlanders en Engelsen overgenomen—en dus was het logisch dat Noord-Amerikaanse kolonisten ervoor kozen om hun nijpende arbeidstekort met Afrikaanse slavenarbeid op te vullen. In grote lijnen klopt deze redenering, maar het ‘arbeidstekort’ was in werkelijkheid iets ingewikkelder dan deze verklaring doet vermoeden. Er waren voor Noord-Amerikaanse kolonisten wel degelijk alternatieve arbeidskrachten beschikbaar, alleen lieten dezen zich niet zo gemakkelijk dwingen om werk te verrichten dat ze niet wilden doen.⁷

In de zeventiende eeuw experimenteerden Noord-Amerikaanse landeigenaren eerst met andere vormen van (onvrije) arbeid, vóórdat ze zich volledig op Afrikaanse slaven stortten. Zo volgden ze het voorbeeld van de Spanjaarden en Portugezen en probeerden ze de inheemse bevolking te dwingen om bossen te kappen en plantages en boerderijen aan te leggen. Vooral kolonisten in Virginia (een tabakskolonie) en later South Carolina (een rijstkolonie) maakten gebruik van inheemse krijgsgevangenen als slaven en onvrije arbeiders. Reeds in 1626 stond het bestuur van Virginia het toe om ‘any man to use any other way or meanes for the keeping of Any Indyan wch they shall attain unto.’⁸ Om meerdere redenen werkte dit systeem echter niet naar de tevredenheid van de kolonisten. Ten eerste werkte het niet omdat het aanbod sterk afhankelijk was van ad hoc ontvoeringen en gewapende conflicten met de inheemse bevolking. Er was dus geen betrouwbaar aanbod. Experimenten met inheemse slavernij en dwangarbeid werkten echter vooral niet omdat inheemse gevangenen geen ideale buitenstaanders waren en zich niet gemakkelijk als slaaf lieten gebruiken. Ze waren niet ver van huis, ontworteld of gedesorïenteerd. Ze konden ontsnappen en terug naar hun gemeenschappen vluchten, iets wat ze regelmatig ook deden. Ze kenden het landschap beter dan de kolonisten. Nog gevaarlijker voor de kolonisten was dat het tot slaaf maken van inheemse krijgsgevangenen niet zelden tot

⁷ Kolchin, *American Slavery*, 3-27; Klein, *The Atlantic Slave Trade*, 17-46; T. Burnard, *Planters, Merchants, and Slaves: Plantation Societies in British America, 1650-1820* (Chicago 2015); D.B. Davis, *Inhuman Bondage: The Rise and Fall of Slavery in the New World* (New York 2006), 77-140; T. Green, *The Rise of the Trans-Atlantic Slave Trade in Western Africa, 1300-1589* (Cambridge 2011); P.E. Lovejoy, *Transformations in Slavery: A History of Slavery in Africa* (Cambridge 2012) 1-44.

⁸ H.R. McIlwaine, ed., *Minutes of the Council and General Court of Virginia* (Richmond 1924) 111.

hernieuwde schermutselingen en oorlogen leidde. Om de vrede te bewaren moesten de koloniale autoriteiten soms ingrijpen om bepaalde gevangenen vrij te laten, uit angst voor represailles. In Virginia werd er in 1662 zelfs een decreet uitgevaardigd waarin stond dat kolonisten voortaan toestemming van de gouverneur moesten vragen om belangrijke inheemse leiders gevangen te nemen en tot slaaf te maken, ‘because the imprisonment of any Indian may bring a Warre upon the country.’⁹ Kolonisten bleven gedurende de gehele zeventiende eeuw gebruik maken van inheemse slaven maar slechts incidenteel en op relatief beperkte schaal.¹⁰

Waarom konden Europese arbeiders het arbeidstekort in de zuidelijke koloniën niet opvullen? De traditionele verklaring is alweer economisch: plantagehouders slaagden er niet in om voldoende Europese arbeiders naar de vreselijke plantages van de Nieuwe Wereld te lokken. Dat verklaart echter niet waarom Europese machthebbers ze niet gewoon dwongen. Konden ze de armste lagen van hun eigen bevolking niet tot slaaf maken? Konden de Engelsen de paupers van Londen of de Ieren niet tot slaaf maken en ze naar Amerika verschepen? Volgens hen niet—niet omdat het fysiek onmogelijk zou zijn geweest maar om juridische en culturele overwegingen. David Eltis neemt deze vraag onder de loep in zijn boek *The Rise of African Slavery in the Americas*. Eltis onderstreept—terecht—het belang van de traditionele wederzijdse verplichtingen die bestonden tussen Europeanen onderling. Vooral na het verdwijnen van de horigheid heerste er in Europa het idee dat christenen elkaar niet tot slaaf moesten maken. En christenen werden in deze tijd door de Engelsen als ‘Europeanen’ opgevat (dat is belangrijk, want in Afrika waren er ook christenen, maar deze regel gold niet voor hen). Europese christenen vormden dus een sociale groep waaruit geen slaven te halen vielen, niet omdat dat niet mogelijk zou zijn geweest, maar vanwege hun culturele opvattingen. Engelse onderdanen konden bovendien niet tot slaaf gemaakt worden omdat zij bepaalde rechten

⁹ William Waller Hening, ed., *Statutes at Large* (New York 1823) I:141.

¹⁰ E.S. Morgan, *American Slavery, American Freedom*, 77-97; Kolchin, *American Slavery*, 3-27; Winthrop Jordan, *White over Black: American Attitudes toward the Negro, 1550-1812* (Chapel Hill 1968), 22. Zie ook Alan Galay, ed., *Indian Slavery in Colonial America* (Lincoln, NE 2009).

genoten. In de Engelse wet stond zwart op wit dat ze niet door andere Engelsen tot slaaf gemaakt konden worden.¹¹

Toch werd er in Noord-Amerika wel degelijk geëxperimenteerd met een andere vorm van ‘onvrije’ Europese arbeid, vooral op de tabaksplantages van Virginia, namelijk *indentured servitude* (of contractarbeid). *Indentured servitude* was tot in de jaren 1660 het dominante arbeidssysteem in de koloniën. Hierbij werd een contract gesloten tussen werkgever en werknemer waarbij de werknemer (doorgaans een kansarme jongere) zichzelf aan de werkgever ‘verkochte’, meestal voor een periode van vijf tot zeven jaar. Het was in feite geen dwangarbeid, hoewel het in de literatuur vaak als zodanig geportretteerd wordt. Het was een vrijwillige overeenkomst. In ruil voor zijn (of haar) arbeid kreeg de *servant* geen loon maar werd zijn reis naar Amerika betaald en gedurende de looptijd van het contract werd hij door zijn werkgever onderhouden. Na afloop van het contract werd de *servant* weer vrijgelaten en kreeg hij meestal een soort afscheidsbonus (zoveel zakken met graan, bijvoorbeeld). *Indentured servitude* was geen pretje. Contractarbeiders moesten hard werken onder moeilijke omstandigheden, hadden geen geld, kregen bij overtredingen barbaarse lijfstraffen en hun arbeid kon worden doorverkocht aan andere werkgevers. Veel contractarbeiders klaagden erover dat *servitude* in de koloniën veel erger was dan *servitude* in Engeland zelf. Het feit dat koloniale kranten vol advertenties stonden van weggelopen *servants* getuigt van de wijdverspreide onvrede die er onder veel *servants* heerste, vooral in de zuidelijke koloniën.¹²

Indentured servitude wordt niet zelden als een vorm van ‘witte slavernij’ omschreven. Toen de eerste Afrikaanse slaven in de koloniën aankwamen werkten *servants* en slaven zelfs zij aan zij. Dat wil echter niet zeggen dat *servants* dezelfde status als slaven hadden. Hoe zwaar en onaantrekkelijk hun leven ook was, *indentured servitude* bestond uit wederzijdse verplichtingen. Zo moest de werkgever—doorgaans ‘meester’ genoemd—al zijn contractuele verplichtingen nakomen. Deed hij dat niet dan kon een *servant* hem voor de

¹¹ D. Eltis, *The Rise of African Slavery in the Americas* (Cambridge 2010), 1-28; J. Fynn-Paul, ‘Empire, Monotheism and Slavery in the Greater Mediterranean Region from Antiquity to the Modern Era’, *Past & Present* 205:1 (2009) 3-40.

¹² Kolchin, *American Slavery*, 3-27; Morgan, *American Slavery, American Freedom*, 123-292; J. Donoghue, ‘Indentured Servitude in the 17th-Century English Atlantic: A Brief Survey of the Literature’, *History Compass* 11:10 (2013) 893-902; C. Tomlins, *Freedom Bound: Law, Labor, and Civic Identity in English Colonization, 1580-1865* (Cambridge 2010), 21-66.

rechter slepen. Dat gebeurde regelmatig omdat *servants* rechten hadden. *Servants* waren geen buitenstaanders—ze behoorden tot dezelfde sociale groep als de meesters. Slaven hadden daarentegen geen contract en werden levenslang in slavernij gehouden. *Indentured servants* waren dus geen slaven en werden ook niet door hun meesters als zodanig beschouwd, ook al leefden en werkten ze soms samen met slaven.¹³

Overgang op Afrikaanse slavenarbeid

Indentured servitude was in de eerste helft van de zeventiende eeuw het dominante arbeidssysteem op de plantages in de zuidelijke koloniën. Toch waren er wel degelijk een aantal Afrikaanse slaven in Noord-Amerika in deze vroege periode. Vanaf 1619 sippelden zij in kleine groepjes het continent binnen, vaak gekocht van Nederlandse handelaren. Hun aantallen waren echter zeer gering en hun status was zelfs enigszins ongedefinieerd. De Afrikanen die er waren, waren bovendien geen ‘typische’ slaven maar zogenaamde ‘*Atlantic Creoles*’, zoals de historicus Ira Berlin ze genoemd heeft. *Atlantic Creoles* waren Afrikanen die afkomstig waren van de Europese handelsposten in West-Afrika. In tegenstelling tot latere generaties slaven—de zogenaamde ‘*saltwater slaves*’—kwamen *Atlantic Creoles* niet uit het binnenland van West-Afrika. Ze kwamen niet gedesorienteerd in de Nieuwe Wereld aan en waren niet in de war over waar ze waren of wat hen overkwam. Ze kenden Europeanen, kenden slavenhandel, wisten over de Nieuwe Wereld. Ze waren de ‘wereldburgers’ van de Atlantische wereld. Wat ze anders maakte dan latere slaven was vooral hun kennis. Ze leefden van de Atlantische handel tussen Europeanen en Afrikanen, spraken meerdere talen (Europese en Afrikaanse talen), voelden zich thuis in meerdere culturen. Sommigen waren van gemengde afkomst. In West-Afrika dienden *Atlantic Creoles* vaak als tussenpersonen en slimme zakenlieden, maar soms werden ze door zowel Europeanen als Afrikanen verstoten en kwamen ze in de Atlantische slavenhandel terecht als straf voor bijvoorbeeld schulden of diefstal. Sommigen werden als slaven naar Lissabon of Sevilla gestuurd, anderen

¹³ Jordan, *White over Black*, 47-66; Kolchin, *American Slavery*, 3-27; Tomlins, *Freedom Bound*, 21-66; Morgan, *American Slavery, American Freedom*, 123-130.

kwamen in Noord-Amerika terecht, vooral in Virginia en Nieuw-Nederland (als slaven van de WIC, de West Indische Compagnie).¹⁴

Atlantic Creoles waren voor de meeste Noord-Amerikaanse kolonisten in de vroege zeventiende eeuw de enige beschikbare Afrikaanse slaven. De meeste Afrikaanse slaven werden toen al naar de veel rijkere koloniën in de Cariben en Iberisch Amerika verscheept. Sommige *Atlantic Creoles* die aldaar niet verkocht werden, werden vervolgens tegen een schappelijke prijs aan de minder rijke kolonisten van Noord-Amerika verkocht (of, in het geval van Nieuw-Nederland, door de WIC meegenomen uit Curaçao). Grootschalig gebruik van *Atlantic Creoles* als slaven kwam echter niet van de grond, niet alleen omdat hun aantallen sowieso gering waren maar ook omdat ze geen ideale slaven waren. Ze waren namelijk geen goede buitenstaanders. Ze kenden Atlantische slavernij, wisten waar ze waren, spraken de Europese talen van hun meesters. Dat maakte ze lastig. Ze legden zich er niet zomaar bij neer om slaaf te zijn. Ze deden er alles aan om hun vrijheid terug te winnen of te kopen. In West-Afrika kenden *Atlantic Creoles* een vorm van slavernij waarbij aanpassing aan de dominante cultuur soms tot vrijheid kon leiden. Ze dachten daarom dat assimilatie een mogelijke uitweg vormde. Als slaven buitenstaanders waren dan moest je ervoor zorgen dat je niet langer als buitenstaander werd gezien. En *Atlantic Creoles* waren meesters in assimilatie. Ze gedroegen zich niet als slaven. In zowel Nieuw-Nederland als Virginia gebruikten deze eerste slaven zelfs het rechtssysteem om zichzelf en hun kinderen vrij te krijgen. *Atlantic Creoles* dienden petitie in—Nieuw-Nederlandse slaven stuurden zelfs een keer een petitie naar de Staten-Generaal in Den Haag—om te pleiten voor hun eigen vrijheid als compensatie voor hun militaire dienst tegen de Indianen. Ze lieten zich bekeren tot het christendom en pleitten vervolgens voor vrijlating omdat ze nu christelijk waren. Ze gingen redelijk goed om met *indentured servants* en pleitten soms voor vrijheid omdat ze met een Europese *servant* wilden trouwen. *Atlantic Creoles* brachten hun meesters in de war over de exacte voorwaarden voor slavernij. Velen slaagden erin om vrijgelaten te worden. In Nieuw-Nederland kreeg 20 procent van deze eerste slaven de status ‘half-vrij’, waarbij ze vrij werden maar een speciale belasting aan de WIC moesten

¹⁴ I. Berlin, *Many Thousands Gone: The First Two Centuries of Slavery in North America* (Cambridge, MA 1998), 29-92; Berlin, *Generations of Captivity*, 21-50; L. Heywood and J.K. Thornton, *Central Africans, Atlantic Creoles and the Foundation of the Americas, 1585-1660* (Cambridge 2007).

blijven betalen. Ook in Virginia waren er *Atlantic Creoles* die uiteindelijk vrijgelaten werden en land kochten.¹⁵

In de tweede helft van de zeventiende eeuw veranderde echter alles. Vanaf de jaren 1660 werden de zuidelijke koloniën van Noord-Amerika van *societies with slaves*, waarbij de voornaamste arbeidskracht uit *indentured servants* bestond en slaven slechts incidenteel voorkwamen, in *slave societies* omgetoverd, waarbij slavernij het economisch systeem volledig domineerde. Deze nieuwe golf slaven bestond ook niet langer uit *Creoles*—dit waren Afrikanen uit het binnenland, mensen die niet wisten waar ze waren, nog nooit Europeanen hadden gezien. Dit waren pas échte buitenstaanders. Economisch, demografisch en cultureel gezien was het een behoorlijk grote transitie. Hoe kan de snelle omschakeling naar Afrikaanse slaven worden verklaard?

Drie ontwikkelingen lagen aan deze omschakeling ten grondslag. Ten eerste steeg de vraag naar arbeid gigantisch vanwege de uitbreiding en het succes van de tabakindustrie in Virginia en Maryland. Ten tweede begon het aanbod *indentured servants* juist op te drogen, vooral na de restoratie van de Engelse kroon in 1660. In de jaren die volgden brak er een economisch gunstige periode aan voor de Engelsen; er waren daarom minder wanhopige jongeren die zich jarenlang als *servant* in de koloniën wilden verkopen. Tegen die tijd hadden de plantages van Noord-Amerika namelijk een behoorlijk slechte reputatie gekregen. Planters deden er alles aan om potentiële *servants* te werven. Een planter in Maryland schreef een propagandistisch traktaat waarin hij voorstelde dat voor slechts ‘the debarment of a four years sordid liberty’ iedere hardwerkende jongeman naar Maryland zou kunnen komen ‘and there live plentifully well. And what’s a four years Servitude to advantage a man all the remainder of his dayes...?’ Zulke pogingen waren tevergeefs. Er bestond ook geen manier om Engelse arbeiders te dwingen—ze hadden namelijk rechten.¹⁶

¹⁵ Berlin, *Many Thousands Gone*, 29-92; Berlin, *Generations of Captivity*, 21-50; E.J. McManus, *A History of Negro Slavery in New York* (Syracuse 2001), 1-22; E.B. O’Callaghan, ed., *Laws and Ordinances of New Netherland* (Albany 1868) 36-37; I. Berlin, ‘From Creole to African: Atlantic Creoles and the Origins of African-American Society in Mainland North America’, *William & Mary Quarterly* 53:2 (1996) 251-288; J.K. Thornton, ‘The African Experience of the “20 and Odd Negroes” Arriving in Virginia in 1619’, *William & Mary Quarterly* 55 (1998) 421-434.

¹⁶ Kolchin, *American Slavery*, 3-27; A. Kulikoff, *Tobacco and Slaves: The Development of Southern Cultures in the Chesapeake, 1680-1800* (Chapel Hill 1986), 37-44; G. Alsop, ‘A

Toevallig—en dit is de derde factor—werden voor kolonisten Afrikaanse slaven tegelijkertijd goedkoper en beschikbaararder, vooral nadat de Engelsen in 1664 een aantal belangrijke routes en handelsposten van de Atlantische slavenhandel op de Nederlanders veroverd hadden. De Britse koloniën van Noord-Amerika kregen te maken met een bijzondere situatie. Er was een enorme behoefte aan arbeidskracht. De traditionele aanvoer van *indentured servants* voldeed daar lang niet meer aan en slaven uit Afrika werden ineens verkrijgbaar en redelijk betaalbaar. De oplossing voor het acute arbeidstekort lag voor de hand: slaven importeren. In 1648 telde Virginia slechts 300 slaven. In 1700 waren dat er 16.390. In South Carolina vormden Afrikaanse slaven in 1700 reeds een meerderheid van de bevolking. De zuidelijke koloniën veranderden razendsnel in slavensamenlevingen.¹⁷

Het feit dat deze Afrikaanse slaven echte buitenstaanders waren maakte ze volgens Noord-Amerikaanse landeigenaren bijzonder efficiënt en gewild, zeker vergeleken met inheemse krijgsgevangenen, *indentured servants* en *Atlantic Creoles*. Volgens Amerikaanse planters vormden Afrikaanse slaven de ideale arbeidskrachten. Ze waren compleet onworteld en vielen buiten de traditionele Engelse wetgeving. Het waren geen christenen of Engelse onderdanen en dus hadden ze in Amerika geen rechten. Zij konden wél gedwongen worden om de oceaan over te steken. Zij konden gestraft en bedreigd en gedwongen worden om onaantrekkelijk werk te verrichten. Zij waren níét georganiseerd en konden moeilijk verzet bieden of effectief onderhandelen. Geen enkel lid van hun oorspronkelijke gemeenschappen zou ze komen redden. In Amerika konden pas aangekomen Afrikanen ook niet gemakkelijk vluchten omdat ze niet wisten waar ze waren en het terrein niet kenden. Bovendien hadden zij een donkere huidskleur en waren zij gemakkelijk als slaven te herkennen. De kolonisten dachten een ideale oplossing voor hun arbeidstekort te hebben gevonden. Ineens hadden ze een redelijk goedkope toevoer van arbeiders die levenslang in dienst gehouden konden worden en geen effectief verzet konden bieden. Daarnaast golden zij en hun nakomelingen als waardevol kapitaal bezit. Een nieuwe planter in South Carolina kreeg bij aankomst in 1688 het advies van een mentor: ‘negroes [are] more desirable than English servants...that will certainly be the

Character of the Province of Maryland, 1666,’ zoals geciteerd in C.C. Hall, ed., *Narratives of Early Maryland* (New York 1946) 354-360.

¹⁷ Kolchin, *American Slavery*, 3-27; Kulikoff, *Tobacco and Slaves*, 37-44; Klein, *The Atlantic Slave Trade*, 43; Wood, *Black Majority*, 13-91; S. Smallwood, *Saltwater Slavery: A Middle Passage from Africa to American Diaspora* (Cambridge, MA 2007) 9-32, 122-152.

most profitable for you & you need not trouble your friends for servants from hence.¹⁸

De invloed van ras

De rol die racistische vooroordelen in deze ontwikkeling speelden blijft een betwist vraagstuk. Sommige historici, zoals Herbert Klein, Peter Kolchin en Ira Berlin, beweren dat de vraag naar arbeid in Noord-Amerika aanvankelijk ‘kleurenblind’ was, en dat het racisme zich pas na (en als gevolg van) de overgang op Afrikaanse slavernij ontwikkelde, mede om de slavernij te rechtvaardigen. Andere historici wijzen er echter op dat er in de Engelse cultuur reeds negatieve vooroordelen over Afrikanen bestonden voordat de trans-Atlantische slavenhandel echt op gang kwam.¹⁹

Als men kijkt naar hoe vroegmoderne Engelsen (en Engelse kolonisten) dachten over ‘zwart’ en ‘Afrikanen’ dan is het duidelijk dat ze Afrikanen altijd al als ultieme buitenstaanders zagen. In de eerste plaats waren het ‘heidenen’, dus niet christelijk. Dat was echter niet genoeg om ze als slaaf te gebruiken, want sommige *Atlantic Creoles* bekeerden zich tot het christendom of waren zelfs al christenen toen ze in Amerika aankwamen. De Europese traditie dat christenen elkaar niet tot slaaf moesten maken gold niet voor Afrikanen. In de tweede plaats waren Afrikanen ‘zwart’, in tegenstelling tot de Engelsen, die zich in de loop van de zeventiende eeuw steeds vaker ‘wit’ noemden. In de Engelse cultuur had (en heeft) de kleur wit positieve connotaties. Wit symboliseerde reinheid, puurheid, onschuld. De kleur zwart had juist negatieve connotaties—deze kleur symboliseerde viezigheid, zonde, de duivel. Ten derde waren Afrikanen volgens de Engelsen ‘savages’, ofwel bruten, wat betekende dat hun cultuur als inferieur werd beschouwd. Deze kenmerken waren op zichzelf niet doorslaggevend—er waren Afrikaanse christenen,

¹⁸ Kolchin, *American Slavery*, 12-13; Kulikoff, *Tobacco and Slaves*, 37-44; Klein, *The Atlantic Slave Trade*, 43; Wood, *Black Majority*, 13-91; Smallwood, *Saltwater Slavery*, 9-32, 122-152; Edmund White aan Joseph Morton, 29 februari 1688, zoals geciteerd in Wood, *Black Majority*, appendix A.

¹⁹ Klein, *The Atlantic Slave Trade*, 1-46; Kolchin, *American Slavery*, 7-13; Berlin, *Generations of Captivity*, 21-50; Jordan, *White over Black*, 44-99; I.X. Kendi, *Stamped from the Beginning: The Definitive History of Racist Ideas in America* (New York 2017) 15-77; F. Bethencourt, *Racisms: From the Crusades to the Twentieth Century* (Princeton 2015) 83-100.

mulatto’s die niet heel donker waren, Afrikanen die zich snel aanpasten aan de Engelse cultuur en voor niemand als ‘savages’ overkwamen, en dat veranderde niets aan hun status—maar al deze factoren tezamen droegen bij aan de rechtvaardiging voor Afrikaanse slavernij toen de kolonisten daar eenmaal aan begonnen.²⁰

Vanaf het begin werden Afrikanen in koloniaal Amerika ‘Negroes’ genoemd (afgeleid van het Spaanse woord *negro*, dat ‘zwart’ betekent) en werden ze anders behandeld dan ‘Englishmen’ of ‘whites’. Zelfs vrije *Atlantic Creoles* werden anders behandeld. Het meest beroemde voorbeeld is de zaak John Punch uit Virginia in 1640. In dat jaar sloegen drie ‘servants’ op de vlucht. Twee van hen waren wit, maar één, John Punch—een *Atlantic Creole*—was zwart. Toen ze alle drie gepakt werden, werden ze voor de rechter gesleept. De twee witte jongens kregen een straf van drie extra jaren dienst aan hun meester, maar John Punch, ‘being a negroe’, werd een straf opgelegd die geen Europese arbeider ooit had gekregen (of zou krijgen). De rechter bepaalde dat Punch ‘shall serve his said master or his assigns for the time of his natural life here or elsewhere.’ Punch werd tot slavernij veroordeeld omdat hij een ‘negro’ was.²¹

In de tweede helft van de zeventiende eeuw, toen de slavernij in de zuidelijke koloniën echt op gang kwam, werd de juridische status van ‘zwarten’ ten opzichte van ‘witten’ nog verder gedegradeerd. Dat blijkt onder andere uit de wetgeving van de zuidelijke koloniën Virginia, Maryland en South Carolina. In 1662 werd in Virginia geëxpliciteerd dat de kinderen van Afrikaanse slavinnen ook slaven waren, zelfs wanneer de vader Europees was. In 1705 volgde een ‘slavenwet’ waarin stond dat alle Afrikanen die naar de kolonie werden vervoerd als slaven zouden worden beschouwd; dat bekering tot het christendom hen niet vrij zou maken; dat Afrikanen naakt gestraft mochten worden maar witte criminelen niet. Huwelijken en seksuele relaties tussen wit en zwart werden ook expliciet verboden.²²

²⁰ Jordan, *White over Black*, 44-99; Bethencourt, *Racisms*, 83-100; Kolchin, *American Slavery*, 14-15; A. Pagden, ‘The Peopling of the New World: Ethnos, Race, and Empire in the Early Modern World’, in: M. Eliav-Feldon, B. Isaac en J. Ziegler, ed., *The Origins of Racism in the West* (Cambridge 2013) 292-312.

²¹ H. Catterall Tunnicliff, ed., *Judicial Cases Concerning American Slavery and the Negro*, vol. 1 (Washington 1926) 93; Jordan, *White over Black*, 75.

²² E. Cobbs Hoffman en J. Gjerde, ed., *Major Problems in American History, volume I: To 1877* (Boston 2007) 39-40.

Al deze maatregelen moesten ervoor zorgen dat Afrikaanse slaven buitenstaanders van de Noord-Amerikaanse samenleving zouden blijven. De kolonisten waren bang dat deze nieuwe slaven zich net als de *Atlantic Creoles* zouden proberen aan te passen aan de Engelse cultuur en zich zodoende een weg uit de slavernij proberen te banen. Twee van bovengenoemde drie vooroordelen over Afrikanen, die de slavernij aanvankelijk moesten rechtvaardigen, waren namelijk niet waterdicht. Een ‘heiden’ kan zich tot het christendom bekeren. Een ‘*savage*’ kan zich aanpassen aan de Engelse cultuur, trouwen met een Engelse en Engelse kinderen krijgen. De koloniale autoriteiten kozen er bewust voor om het derde vooroordeel—dat Afrikanen ‘zwart’ waren—doorslaggevend te laten zijn. Bekering tot het christendom en aanpassing aan de Engelse cultuur verloren hun waarde. Zolang Afrikanen ‘zwart’ bleven—iets wat zij uiteraard nooit zouden kunnen veranderen—konden zij volgens de wet als slaven worden gebruikt. Afrikaanse buitenstaanders waren nu permanente buitenstaanders geworden, zonder hoop op vrijheid.

Conclusie

Waarom is er aan het einde van de zeventiende eeuw in Noord-Amerika een systeem van raciale slavernij ontstaan? Economische factoren verklaren het ontstaan van slavernij *an sich*. Er was zonder meer sprake van economische groeimogelijkheden gecombineerd met een nijpend arbeidstekort. Economische factoren verklaren echter niet waarom per se Afrikaanse slaven de meest efficiënte oplossing voor dat arbeidstekort werden. Experimenten met alternatieve vormen van ‘onvrije’ arbeid door inheemse krijgsgevangenen en Engelse *indentured servants* mislukten grotendeels omdat deze twee groepen geen echte buitenstaanders waren. Als zodanig lieten zij zich niet gemakkelijk dwingen of gevangenhouden. De inheemse bevolking was niet ontworteld; Engelse *servants* hadden rechten. Als de meest ontwortelde en ultieme buitenstaanders in Noord-Amerika konden Afrikaanse slaven echter wél gedwongen worden om het arbeidstekort in de koloniën op te vullen. Zij waren ver van huis, niet christelijk, geen Engelse onderdanen. Er waren geen culturele of juridische redenen om ze níet maximaal uit te buiten. Raciale vooroordelen over Afrikanen droegen zelfs bij aan de oorspronkelijke rechtvaardiging voor Afrikaanse slavernij. Uiteindelijk werden deze vooroordelen in de wet gegrift om ervoor te zorgen dat Afrikanen

permanente buitenstaanders en in een permanente staat van slavernij zouden blijven. Zodoende bedachten kolonisten een langdurige oplossing voor hun zogenaamde 'arbeidstekort.'